

Кібенко Любов Михайлівна
старша викладачка кафедри європейських мов ХДБТУ
e-mail: kibenkolubov57@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ ВІРТУАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Швидкий розвиток інформаційних технологій радикально змінив наше життя, створивши нову віртуальну реальність. Інтернет, як головний інструмент цієї трансформації, став визначальним фактором розвитку суспільства та особистості. Процес переходу суспільства у віртуальну реальність не оминув і освіти. В Україні, хоча дистанційне та змішане навчання запроваджене вже давно, останні роки стали справжнім проривом у цьому напрямку. Все більше закладів вищої освіти створюють віртуальні заклади вищої освіти та центри дистанційного навчання, що свідчить про кардинальні зміни в освітньому процесі. В Європі зростає думка, що навчання в повністю оцифрованому (мережевому) суспільстві знань принципово відрізнятиметься від сучасного навчання. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) разом з іншими соціально-економічними та демографічними змінами не тільки відкриває нові можливості для навчання, але й призводить до потреби в нових навичках і знаннях для роботи, освіти, навчання, саморозвитку. та участь у житті суспільства [8].

Рекомендується враховувати, що вимірами процесів цифрової трансформації є навчання (цифрові платформи та контент для викладання та навчання, інноваційні педагогічні методології, цифрова грамотність і цифрові навички та процес управління викладанням); інфраструктура (цифрові медіа для навчання, безпека), дані, програмне забезпечення для ЗВО; навчальний план (його модернізація та цифровий навчальний план); адміністрування (технологічне фінансування, реорганізація адміністративних підрозділів та прийняття обґрунтованих рішень); дослідження; людські ресурси; розширення; управління цифровою трансформацією; інформаційно-маркетингові та бізнес-процеси [7;6;5].

Віртуалізація під час дистанційного й змішаного навчання дозволяє інтенсифікувати освітній процес, активізувати навчально-пізнавальну діяльність,

розвивати критичне та наочно-образне мислення, передавати знання на основі розпізнавання зорових образів, що в цілому дозволяє не тільки доповнити пояснення викладача, а й стимулювати розумову, пізнавальну активність здобувачів освіти [3].

На думку дослідників, для успішної реалізації освітнього процесу в дистанційному й змішаному режимі необхідно утримувати увагу віртуальної аудиторії протягом усього заняття за допомогою візуальних об'єктів, перегляду навчальних відео, плакатів, презентацій, схем, графіків, ментальних карт та інших матеріалів у візуальному форматі [2]. Однією з ланок створення віртуального освітнього середовища є розвиток вільного навчального простору через веб-сайти. Веб-сайти відіграють ключову роль у забезпеченні доступу до навчальних матеріалів, взаємодії між викладачами й здобувачами, а також в організації освітнього процесу в онлайн-форматі. Вони дозволяють розміщувати курси, лекції, практичні завдання, а також надають можливості для обговорення та спільної роботи в реальному часі.

Згідно з дослідженнями Смульсон М., віртуальний освітній простір в Україні охоплює такі форми навчання: дистанційну освіту, яка повністю базується на онлайн-технологіях; інтернет-навчання, де всі навчальні процеси відбуваються в мережі Інтернет; та комбіноване навчання, що поєднує в собі як традиційні очні заняття, так і онлайн-компоненти [4].

Грінченко М. [8] розглядає віртуальний навчально-методичний комплекс, що складається з навчального блоку, інформаційного блоку (система ресурсного наповнення), блоку контролю (механізм тестування й оцінювання), комунікаційного блоку (система інтерактивного навчання) та системи управління, що об'єднує все це разом. Об'єднання цих блоків в єдину віртуальну систему забезпечить вивчення навчальної дисципліни як цілісного процесу, що включає лекції, семінарські, практичні та лабораторні заняття, індивідуальні та групові консультації, контрольні заходи та самостійну роботу майбутніх фахівців.

Науковиця Семеніхіна О. зазначає, що віртуальне освітнє середовище — це динамічна система, яка поєднує різноманітні інструменти та методи навчання,

дозволяючи забезпечити інтерактивну взаємодію всіх учасників освітнього процесу [2].

Зокрема, на думку Рожі І. «Інтерактивне самонавчання та постійна взаємодія є ключовими характеристиками віртуального освітнього середовища, яке сприяє розвитку самостійності та творчості» [1].

Проаналізувавши ряд наукових досліджень [1;3;7;6] можна стверджувати, що вимоги до віртуального освітнього середовища (ВОС) в закладах вищої освіти регулюються різними нормативними актами, що визначають стандарти організації освітнього процесу. Основні вимоги включають:

- **Доступність:** ВОС повинно забезпечувати доступ до навчальних матеріалів, завдань та інших ресурсів у будь-який час і з будь-якого місця. Система має бути доступною для всіх здобувачів, включаючи тих, хто має обмежені можливості.

- **Безпека:** важливо забезпечити захист персональних даних здобувачів та викладачів, а також захист від несанкціонованого доступу до навчальних матеріалів.

- **Функціональність:** ВОС повинно мати інструменти для інтерактивної взаємодії між здобувачами освіти та викладачами, такі як форуми, чати, відеоконференції, а також можливість створення, зберігання і спільного використання документів.

- **Мобільність:** система повинна підтримувати доступ через мобільні пристрої, що дозволяє майбутнім фахівцям користуватися навчальними матеріалами з телефонів або планшетів.

- **Інтеграція:** ВОС має бути інтегрованим з іншими системами управління навчанням, електронною поштою та іншими технологіями, що використовуються у закладі освіти.

- **Можливості адаптації:** ВОС повинно підтримувати можливість адаптації навчальних курсів під потреби різних здобувачів, включаючи налаштування індивідуальних маршрутів навчання.

- **Відповідність стандартам:** ВОО має відповідати національним та міжнародним стандартам, що регулюють якість освіти, зокрема стандартам електронного, мобільного навчання (наприклад, SCORM, Tin Can API).

Узагальнюючи, можна зазначити, що віртуальне освітнє середовище можна розглядати як складну систему, що включає різноманітні інформаційні та технологічні ресурси, що підтримують освітній процес. Ключовими характеристиками такого середовища є: телекомунікаційний характер, висока інтерактивність, постійна зворотній зв'язок та особистісна направленість навчання. Віртуальне освітнє середовище виконує такі основні функції: навчальну, комунікативну, контрольну й управлінську.

Література

1. Рожі І., Лебедева Л., Дмитрієва Н., Бакай О. Впровадження віртуального інформаційного середовища у освітній процес. *Перспективи та інновації науки*. 2014. 6 (40).
2. Семеніхіна О. В., Друшляк М. Г. Візуалізація науки як актуальний вхід інформаційної сфери у сферу освіти. *Інноваційні технології в процесі підготовки фахівців*. 2016, ст. 156–160.
3. Скуратівська М.О. Віртуальне освітнє середовище в системі іншомовної підготовки сучасного закладу вищої освіти. *Педагогічні науки*. 2019. Випуск LXXXVII. DOI 10.32999/ksu2413-1865/2019-87-36
4. Смұльсон М. та ін. Інтелектуальний розвиток дорослих у віртуальному освітньому просторі: монографія / за ред. М. Смұльсон. Київ : Педагогічна думка, 2015. 221 с.
5. Терещук В. І., Ільченко А. М., Семенишина І. В. Інноваційні технології навчання у закладах вищої освіти. *Академічні візії*. 2023. 4 (16). URL:<https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/157>
6. Хміль Н. А., Галицька-Дідух Т. В., Цяньці В. Використання віртуальної та доповненої реальності в українській освіті. *Академічні візії*, 2023. 1 (22). URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/505>
7. Шевчук Б. Основні ознаки віртуального середовища професійної освіти та шляхи його формування. *Вісник науки та освіти*. 2024. 4 (22).
8. Hrinchenko M. S. The introduction of virtual learning environment in the educational process of the university. *Pedagogy of high school: methodology, theory and technology*. 2015. II, p.461–469.